



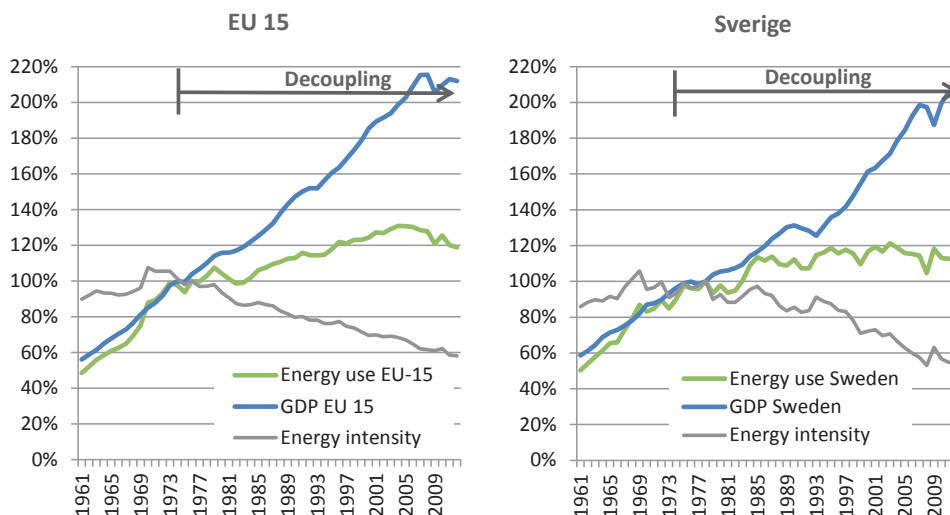
Visste du att ...

Decouplingen mellan energi och BNP är en relativt modern företeelse, och perioden med "coupling" var inte heller evighetslång. Dessförinnan rådde något vi kan kalla "pre-coupling", med energiintensiteter på nivåer flera gånger högre än dagens

Energianvändningen har ökat i takt med BNP-utvecklingen i såväl Sverige som i EU (Västeuropa), sedan slutet av 1800-talet. Det var inte förrän under 1970-talets oljekriser som vi fick en "decoupling".

Utvecklingen efter decouplingen har varit likartad i Sverige och EU, med en fortsatt BNP-ökning i samma takt som tidigare (fram till finanskrisen) men endast med en svagt ökande energiförbrukningsnivå. Energiintensiteten har därigenom successivt sjunkit till en nivå idag på runt 60 % av nivån på 1970-talet. Ekonomin har alltså blivit betydligt energieffektivare.

Under cirka 80 år före 1970-talets oljekriser hade vi en nära koppling ("coupling") mellan utvecklingen av energianvändningen och utvecklingen av BNP i Västeuropa (EU 15). Energiintensiteten låg då relativt konstant (på "1970-talsnivån", dvs. på 100%-nivån i figurerna på denna och nästa sida). Visserligen varierade energiintensiteten något (mellan 90 % och 110 %) under denna period, men det är ändå rimligt att se relationen mellan energi och BNP som "nära kopplad".



Utvecklingen av BNP och energianvändning, samt energiintensiteten i EU 15 (vänstra figuren) och Sverige (högra figuren) under perioden 1961-2012. Från 1970-talet är energianvändningen alltmer "frikopplad" från den ekonomiska utvecklingen. (Figuren anger energianvändningen, BNP-utvecklingen och energiintensiteten i procent av 1975 års nivåer.)

Källa till energistatistiken för perioden 1700-1960: Gian Paolo Beretta, "World energy consumption and resources", Brescia, Italien, 2006. (Även: Vaclav Smil, "Energy Transitions: History, Requirements, Prospects", 2010.)

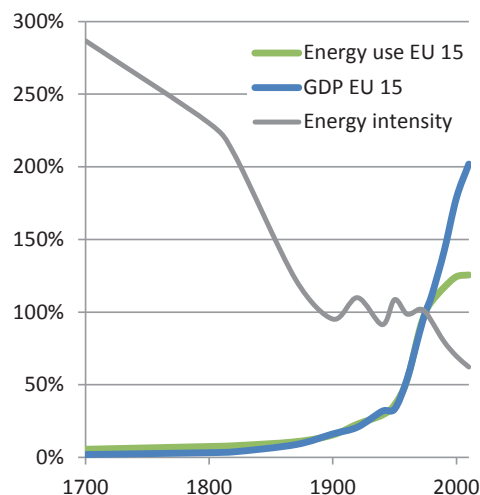
Källa till BNP-statistiken för perioden 1700-1960: Angus

Maddison, "Historical Statistics of the World Economy: 1-2010 AD", The Maddison-Project, <http://www.ggdc.net/maddison/maddison-project/home.htm>, 2013 version.

Källor till statistiken efter 1960: Eurostats och Världsbankens databaser.

Före 1800-talets slut, rådde ånyo "decoupling" mellan energin och BNP, eller kanske vi hellre skall kalla det för "pre-coupling". BNP-nivån var låg och energiintensiteten var hög. Ekonomin var på intet sätt energieffektiv, även om man då bara använde några procent av dagens energianvändningsnivå i EU 15. Runt år 1700 hade vi en energiintensitet på 300 %. I takt med att ekonomin (BNP) successivt stärktes, samtidigt som energianvändningen inte ökade i samma takt, minskade dock energiintensiteten. År 1800 var energiintensiteten nere under 250 %, sedan sjönk den snabbt (år 1850 var den bara drygt 150 %).

Mot slutet av 1800-talet ledde dock den allt snabbare mekaniseringen av industrin och jordbruket till att minskningen av energintensiteten bromsades upp – energin blev en central drivkraft för utvecklingen av ekonomin - och under de 80 åren med "coupling" låg den relativt still. Det var alltså inte förrän på 1970-talet som den "decouplingen" ånyo tog fart igen.



Utvecklingen av BNP och energianvändning, samt energiintensiteten i EU 15 under perioden 1700-2010. (Figuren anger energianvändningen, BNP-utvecklingen och energiintensiteten i procent av 1975 års nivåer.)

Om BNP i historiskt perspektiv

Det är viktigt att ha i åtanke att historisk statistik inte är någon exakt vetenskap, och ju längre bakåt i tiden man försöker skatta olika serier desto större blir osäkerheten. Definitionen och sammansättningen av BNP på 1700-talet är inte densamma som idag, även om statistikernas ambitioner är att få statistiken så jämförbar som möjligt. Olika definitioner kan ändå ge olika resultat. Dessutom blev kronan huvudmyntet först 1873 och fick då samma värde som riksdalern riksmünt. Före 1873 refererar kronan till tre olika former av riksdaler: en "riksdaler riksmünt" 1855-1872, en "riksdaler riksgäld" 1789-1854, en "riksdaler" 1776-1789, och före 1776 gällde myntformen en "daler kopparmynt".